

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ПРВ ОДДЕЛ

ОДЛУКА

Жалба бр. 79037/12

Зоран КАРАЦА и Златко ВАСКОВ против Република Северна
Македонија

Европскиот Суд за човекови (Прв Оддел), заседавајќи на 23 Април
2019 година во Совет составен од:

Aleš Pejchal, Претседател,

Tim Eicke,

Gilberto Felici, судии,

и *Renata Degener, Заменик Секретар на Одделот,*

Имајќи ја предвид горната жалба поднесена на 3 Декември 2012
година,

Имајќи ги предвид опсервациите поднесени од тужената држава и
опсервациите доставени во одговор од жалителите,

Расправјаќи по истата одлучи како што следува:

ФАКТИ

1. Жалителите, Г-дин Зоран Караца и Г-дин Златко Васков,
двајцата се Македонци/државјани на Република Северна Македонија,
родени 1963 година и 1950 година и живеат во Скопје. Тие беа
застапувани пред Судот од страна на Г-дин Д. Гоцо и Г-дин А. Гоцо,
адвокати од Охрид.

2. Владата на Република Северна Македонија („Владата,“) беше
застапувана од страна на поранешниот агент Г-дин К. Богданов,
подоцна наследен од Г-ѓа Д. Цонова.

Околности на случајот

3. Фактите на случајот, како што се поднесени од странките, може да се сумираат како што следува.

1. Основни информации

2. Во 1948 година од претходниците на жалителите бил конфискуван хотел лоциран во централното подрачје на Скопје. Хотелот бил пренесен на општествено претпријатие („претпријатието,,).

5. Во 1995 година средствата на претпријатието (вклучувајќи го и хотелот) врз основа на неколку одлуки, биле предмет на приватизација, согласно Законот за трансформација на претпријатија со општествен капитал, Службен Весник бр.38/1993 со сите измени. Договорот за купопродажба од 1995 година, склучен помеѓу релевантната Државна Агенција и купувачот на претпријатието, вклучувал експертски извештај за проценка, со кој вредноста на хотелот била определена на износ од 1,323,000 германски марки (ДЕМ).

2. Граѓанска постапка

6. На 24 април 1997 година жалителите, застапувани од адвокат, отпочнале граѓанска постапка против претпријатието и државата, барајќи поништување на одлуките во врска со приватизацијата на имотот на претпријатието, во делот што се однесува на хотелот. Тие, исто така, побараа судот да го задржи (резервира) хотелот за постапка за денационализација и привремено да го пренесе во државна сопственост. Жалителите не ја специфицирале вредноста на спорот во изјавената тужба.

7. На 11 декември 2001 година првостепениот суд Скопје (Основен суд Скопје - „првостепен суд,,), заседавајќи во совет од тројца судии, одлучил во корист на жалителите. Во пресудата било утврдено дека вредноста на спорот била неопределена.

8. Во одговор на жалба, жалителите ја навеле вредноста на спорот како 1,875,000 денари (МКД).

9. На 13 февруари 2003 година Апелациониот суд Скопје ја уважил жалбата на тужените и предметот го вратил на повторно одлучување. Во одлуката е наведено дека вредноста на спорот останала неопределена.

10. Во периодот помеѓу 2004 и 2008 година првостепениот суд одлучил во корист на жалителите во две прилики (секој пат заседавајќи во совет од тројца судии) носејќи пресуди кои подоцна

биле укинати од Апелациониот суд. Во сите овие пресуди вредноста на спорот останала неопределена. Во одговорите на двете жалби, жалителите навеле вредност на спорот 1.875,000 МКД.

11. На 5 февруари 2009 година првостепениот суд, заседавајќи во совет од тројца судии, повторно одлучил во корист на жалителите. Вредноста на спорот, во пресудата останала неопределена. При утврдувањето на фактичката состојба, првостепениот суд се осврнал на извештајот за проценка во однос на хотелот (види параграф 5 погоре). Судот одлучил дека хотелот треба да биде задржан и пренесен на надлежната државна агенција за целите на денационализација.

12. Тужените ја обжалиле пресудата, а жалителите истакнале свои наводи во одговор на жалбата.

13. Со Пресуда од 4 ноември 2009 година, Апелациониот суд ја преиначил првостепената пресуда и го одбил тужбеното барање на жалителите. Вредноста на спорот останала неопределена во оваа пресуда. Апелациониот суд сметал дека првостепениот суд погрешно го применил релевантното домашно право и сметал дека имотните права на жалителите треба да се утврдат во постапка за денационализација. полномошникот на жалителите примил примерок од таквата пресуда на 10 декември 2009 година.

14. Жалителите, преку нивниот полномошник изјавиле ревизија во однос на тоа што вредноста на спорот била означена како „неопределена,,.

15. На 12 април 2012 година Врховниот суд ја отфрлил ревизијата на жалителите како недозволена *ratione valoris*. Судот утврдил дека жалителите не ја означиле вредноста на спорот ниту во нивното тужбено барање ниту пред почетокот на главната расправа. Врховниот суд се повикал на одредбата од членот 33 (2) од Законот за парнична постапка 2005 (види параграф 19 подолу) и утврдил дека жалителите ја означиле вредноста на спорот само во нивниот одговор на жалба, што не претставува соодветна фаза од постапката.

3. Други релевантни информации

16. На 9 ноември 2001 година, жалителите со други наследници на хотелот, побарале враќање со денационализација во однос на хотелот и земјиштето под него. Со одлука од 24 ноември 2006 година постапката за денационализација била прекината се до решавање на граѓанската постапка (види параграфи 6-15 погоре).

17. По завршувањето на граѓанската постапка, продолжиле постапките за денационализација, и на жалителите и другите наследници им бил доделен надоместок за плаќање во државни обврзници и акции на компании.

Б. Релевантно домашно право

1. Закон за парнична постапка

18. Законот за парнична постапка од 2005 година (Службен Весник бр.79/2005 - „Законот од 2005,,) кој стапил на сила на 29 септември 2005 година, со што се укинува Законот за парнична постапка од 1998 година (Службен Весник бр.33/1998), кој стапил на сила на 19 Јули 1998 година. Законот од 2005 година се применувал од 29 декември 2005 година.

19. Одредбата од членот 33 (2) од Законот од 2005 година предвидува дека кога тужбеното барање не се однесува на паричен износ, меродавна е вредноста на предметот на спорот што тужителот ја определил во тужбата. Членот 33 (3) предвидува дека ако вредноста на спорот тужителот очигледно ја определил многу високо или многу ниско, така што се поставува прашање за составот на судот или за правото на изјавување ревизија, судот најдоцна на подготвителното рочиште, а ако подготвително рочиште не е одржано, тогаш на главната расправа пред почетокот на расправањето за главната работа, брзо и на погоден начин ќе ја провери точноста на означената вредност. Содржината на оваа одредба е во суштина иста како и релевантните одредби содржани во Законот за парнична постапка од 1997 година (член 40) и Законот за парнична постапка од 1998 година (член 34).

20. Според член 35, споровите пред првостепениот суд се одлучуваат или од совет од тројца судии или од судија поединец. Членот 36 (1) предвидува дека судија поединец постапува во спорови во кои вредноста на спорот не надминува 600.000 денари МКД. Според измените на Законот од 2005 година, кои стапиле на сила на 10 септември 2008 година (Службен Весник бр.110/2008) таквиот праг е подигнат на 1.800.000 денари МКД.

21. Според член 176 (2) каде предметот на тужбеното барање не се однесува на паричен износ, тужителот има обврска да ја назначи вредноста на спорот, со оглед да од вредноста на спорот зависи составот на судот и правото за изјавување на ревизија. Содржината на оваа одредба во суштина е иста како и релевантните одредби од Законот за парнична постапка од 1997 година (член 186) и Законот за парнична постапка од 1998 година (член 171).

22. Според член 372 (2), странките во постапката имаат право да изјават ревизија доколку вредноста на спорот го надминува износот од 500.000 денари МКД.

2. *Измени на Закон за парнична постапка во 2010 година („измени од 2010 година,,)*

23. Член 87 од Законот за изменување, кој почнал да се применува од 9 септември 2011 година (Службен Весник бр.116/2010), предвидува дека ревизијата е дозволена доколку вредноста на спорот надминува 1.000.000 денари МКД.

24. Членот 87 исто така предвидува дека ревизија е секогаш дозволена во споровите каде второстепениот суд ја преиначил првостепената пресуда.

25. Според преодните одредби (член 99), постапките кои се во тек во времето кога Законот за изменување почнал да се применува, истите ќе се завршат според претходниот закон. Постапките кои не започнале пред првостепениот суд пред 9 септември 2011 година ќе продолжат во согласност со Законот за парнична постапка од 2005 година изменет со Законот за изменување.

3. *Закон за судски такси*

26. Според член 25 од Законот за судски такси (Службен Весник бр. 114/2009), ако судот утврди, врз основа на претходно извршени потребни проверувања, дека вредноста на спорот за определување на таксената основица странката ја определила многу високо или многу ниско, судот најдоцна до закажување на подготвително рочиште брзо и на погоден начин ќе ја утврди вредноста на спорот. Судот ќе постапи на ист начин ако спротивната странка приговори дека назначената вредност на спорот е неправилно утврдена. Против ова решение може да се изјави посебна жалба само ако странката не може да се жали против одлуката за главната работа.

ЖАЛБИ

27. Жалителите се жалеле според Членот 6 и 13 од Конвенцијата за отфрлањето на ревизијата. Тие исто така се осврнале и на Член 1 од Протоколот Бр.1 кон Конвенцијата.

ПРАВО

28. Жалителите се жалеа дека биле лишени од правото на пристап до Врховниот суд, спротивно на условите од Член 6 § 1 и Член 13 од Конвенцијата. Судот, како господар на карактеризацијата на фактите на случајот (види *Радомилија и Други против Хрватска* [ГЦ],

бр.37685/10, § 124, 20 Март 2018), смета дека оваа жалба, која во суштина се однесува на правото на пристап до суд, треба да се разгледува според Член 6 § 1 од Конвенцијата. Понатаму, жалителите се жалеа на повреда на нивното право на сопственост според Член 1 од Протоколот бр.1 кон Конвенцијата. Овие членови, во своите релевантни делови, гласат како што следи:

Член 6

“Во утврдувањето на неговите граѓански права и обврски ... секој има право на правично судење пред независен и непристрасен суд ... ”

Член 1 од Протоколот Бр.1

“ Секое физичко или правно лице има право на мирно уживање на својот имот. Никој не може да биде лишен од својот имот, освен заради јавен интерес и под услови предвидени со закон и со општите принципи на меѓународното право.

Претходните одредби не навлегуваат во правото на државите да донесуваат закони кои ги сметаат за неопходни за регулирање на користењето на имотот согласно општиот интерес или заради сигурно плаќање на данокот, другите придонеси и парични казни. ”

А. Пристап до суд

1. Поднесоци на странките

(а) Владата

29. Владата тврдеше дека жалителите не ги исцрпиле достапните домашни правни лекови. Според домашното право, било потребно жалителите да ја означат вредноста на спорот во соодветната фаза од постапката. Жалителите, кои биле застапувани од страна на адвокат, не го сториле тоа и како резултат на истото вредноста на спорот останала неопределена, како што било јасно укажано во секоја одлука на домашните судови. Тие требало да бидат свесни дека означувањето на вредноста на спорот во нивниот одговор на жалбата поднесена од спротивната странка, не било соодветно. Дотолку повеќе што во нивната изјавена ревизија тие сеуште ја немале означено вредноста на спорот. Од домашните судови се барало само да ја потврдат точноста на наведената вредност, а не да го утврдат во случај кога тужителот не дал никакви индикации за тоа во соодветната процедурална фаза. Владата исто така тврдеше дека по својата природа спорот на жалителите не бил сопственички спор. Соодветно, извештајот за проценка за вредноста на хотелот не треба да се смета како индикација за вредноста на спорот и спорот не можел да биде решаван од страна

на судија поединец. Крајно, тие тврдеа дека измените од 2010 година на Законот за парнична постапка од 2005 не се однесувале за предметниот случај.

(б) Жалителите

30. Жалителите истакнаа дека нивниот спор според својата природа бил сопственички спор. Вредноста на хотелот (види параграф 5 погоре) била далеку над секој законски праг за изјавување ревизија, како што е утврдено со важечките закони. Домашните судови не успеале да го спроведат своето надзорно овластување во однос на утврдувањето на вредноста на спорот и затоа жалителите немале одлука за да можат оваа основа да ја оспорат. Во врска со ова, тие се повикале на Законот за судските такси како *lex specialis* (види параграф 26 погоре) и на правни коментари тврдејќи дека странките не треба да ги сносат негативните последици од грешките што ги направиле надлежните судови. Освен тоа, ниту домашните судови, ниту тужените не се спротивставиле на жалителите што ја навеле вредноста на спорот само во нивниот одговор на жалбите. Нивното ту̀бено барање било одлучувано од страна на совет од тројца судии, што вообичаено се однесува за спорови од поголема вредност. Ова било показател дека првостепениот суд имплицитно ја утврдил вредноста на спорот да биде на праг кој би го надминал условот *ratione valoris* (види параграф 20 и 22 погоре). Понатаму, тие тврдеа дека кога ја поднеле тужбата во 1997 година, во примена бил Законот за парнична постапка од 1997 година кој предвидувал понизок законски праг, давајќи им основно право да изјават ревизија. Последно, жалителите тврдеа дека нивната ревизија била дозволена независно од вредноста на спорот (види параграф 24 погоре).

2. Оценка на Судот

(а) Општи принципи

31. Општите принципи релевантни за конкретниот случај се истакнати во случајот Зубац против Хрватска ([ГЦ], бр. 40160/12, §§ 76-99, 5 Април 2018).

(a) Примена на овие општи принципи на конкретниов случај

32. Судот, смета дека одлуката на Врховниот суд за отфрлање на ревизијата како недозволена *ratione valoris* претставува мешање во правото на жалителите за пристап до суд.

33. Останува да се утврди дали, во светло на сите релевантни околности на случајот, постоел разумен однос на пропорционалност помеѓу остварената легитимна цел (види *Bulfracht Ltd v. Croatia* бр. 53261/08, § 34, 21 Јуни 2011, и *Jovanović v. Serbia* бр.32299/08, § 48, 2 Октомври 2012) и средствата употребени за нејзино постигнување.

34. Што се однесува до предвидливоста на постапката што треба да се следи, Судот забележува дека неколку закони со кои се регулира парничната постапка се применувале и биле изменети во текот на постапката (имено, Законот за парнична постапка од 1997, 1998 и 2005 година). Сепак, сите тие закони во суштина ги определувале истите услови за начинот на кој требало да се наведе вредноста на спорот (види параграфи 19 и 21 погоре). Така, според домашното право, се барало од тужителот да ја назначи вредноста на спорот во тужбата. Доколку вредноста на спорот е назначена на нерелано ниво, првостепениот суд имал можност да ја провери точноста и тоа најдоцна до главната расправа, или доколку таква не била одржана на првото рочиште за главна расправа. Не е аргументирано дека Врховниот суд ги применува овие процедурални барања на неконзистентен начин. Поради тоа, Судот заклучува дека постапката што треба да се следи за ревизија е регулирана на кохерентен и конзистентен начин.

35. Понатаму, Судот забележува дека жалителите во текот на постапките биле застапувани од страна на адвокат, кој требал да биде свесен за таквите процедурални услови и евентуални импликации врз правото на изјавување ревизија. Вредноста на хотелот кој бил предмет на граѓанската тужба на жалителите веќе била проценета во 1995 година (види параграф 5 погоре). Нема ништо што би укажувало дека жалителите не биле запознаени со овој извештај кога тие ја поднеле граѓанската тужба во 1997 година или дека не можеле да се потпрат на тоа за да ја утврдат вредноста на спорот на ниво кое го сметале за соодветно.

36. Што се однесува до аргументите на жалителите дека релевантното домашно законодавство бара од домашните судови сопствена иницијатива со цел да се утврди вредноста на спорот, Судот утврди дека таквата обврска не произлегува од релевантните одредби од домашното право во случаите кога тужителот не успеал да даде индикација за вредноста на спорот во неговата или нејзината тужба. Во овие околности, Судот не наоѓа дека секој наведен пропуст во овој поглед може единствено и јасно да им се припише на домашните

судови како процедурална грешка (спореди *Egić v. Croatia*, бр.32806/09, §§ 54-58, 5 јуни 2014). Дури и ако претпоставиме дека е така, таквата грешка не треба да се смета како оправдување за грешката на жалителите во неуспехот да се определи вредноста на спорот (види *Зубац*, цитиран погоре, § 119). Жалителите пропуштиле да ја покажат потребната внимателност кога барале да утврдување на вредноста на спорот на начин што не е во согласност со барањата на домашното право. Процесните грешки би можеле да се избегнат од самиот почеток, и со оглед на тоа што тие се главно и објективно пропишани за подносителите, и негативните последици од тие грешки лежат на нив (*ibid.*, § 121).

37. Точно е дека првостепениот суд го водел случајот на жалителите и заседавал во совет од тројца судии, формација која според домашното законодавство била резервирана за спорови со поголема вредност (види параграф 20 погоре). Судот не наоѓа дека само овој факт е доволен, во околностите на случајот, за жалителите да имаат разумно очекување дека нивната жалбена постапка ќе биде прифатлива според барањата за *ratione valoris*.

38. Судот, исто така, ги отфрла аргументите на жалителите дека нивната ревизија треба да се смета за допуштена од аспект измените од 2010 година на Законот од 2005 година, со оглед на фактот што Апелациониот суд ја преиначил првостепената пресуда (види параграфи 13 и 24 погоре). Не се претставени никакви примери за домашна практика.

39. На крај, имајќи предвид дека случајот на жалителите бил сослушан од два степенa на национални судови кои ја извршуваат целосната надлежност на предметот и дека во случајот не е појавено никакво забележливо прашање за недостиг на праведност, не може да се каже дека одлуката на Врховниот суд претставува непропорционална пречка која ја нарушува суштината на правото на жалителите загарантирано со член 6 § 1 од Конвенцијата (види *Зубац*, цитиран погоре, § 125).

40. Следи дека оваа жалба е очигледно неоснована и мора да биде отфрлена во согласност со Членот 35 §§ 3 (а) и 4 од Конвенцијата.

Б. Член 1 од Протоколот бр.1

41. Врз основа на истите факти, жалителите исто така се жалеле на повреда на нивните права на сопственост според членот 1 од Протоколот број 1 кон Конвенцијата.

42. Судот забележува дека жалбата на жалителите според членот 1 од Протоколот бр. 1 се однесува на граѓанска постапка која завршила со конечна одлука за основаноста на Апелациониот суд на 4 ноември

2009 година, од која примерок бил доставен до полномошникот на жалителите на 10 декември 2009 година (види параграф 13 погоре). Соодветно, жалителите поднеле ревизија која била отфрлена како недозволена од страна на Врховниот суд на 12 април 2012 година (види параграф 15 погоре). Имајќи ги во предвид горенаведените наоди, Судот смета дека времето што изминало за постапката пред Врховниот суд не треба да се земе предвид за пресметување на рокот од шест месеци, бидејќи ревизијата не била лек кој мора да се користи за целите на член 35 § 1 од Конвенцијата во околностите на случајот (види *Коцарова против Македонија* (дек.), бр. 37018/03, 13 Ноември 2006, и *Резгуи против Франција* (дек.) бр. 49859/99 ЕКЧП 2000-ХI). Со оглед да жалбата е поднесена до Судот на 3 Декември 2012 година, Судот наоѓа дека жалителите не го испочитувале правилото од шест месеци според членот 35 од Конвенцијата.

43. Следи дека оваа жалба е поднесена ненавремено и мора да биде отфрлена согласно член 35 §§ 1 и 4 од Конвенцијата.

Заради овие причини, Судот, едногласно,

Ја прогласува жалбата за недопуштена;

Изготвено на Англиски јазик и објавено во писмена форма на 16 Мај 2019 година.

Renata Degener
Заменик Секретар

Aleš Pejchal
Претседател